

Małgorzata Stuchlik-Szczepeńska
Elżbieta Oleszak
Ogród Botaniczny UJ

GROBY BOTANIKÓW ZASŁUŻONYCH DLA OGRODU BOTANICZNEGO UJ NA CMENTARZU RAKOWICKIM W KRAKOWIE

W roku 1983 przypada dwusetna rocznica założenia Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Przy okazji tego jubileuszu należałoby złożyć hołd pamięci osób, dzięki którym Ogród rozwijał się w ciągu dwóch wieków. Szczególnie cenną akcją byłoby wykonanie niezbędnych prac remontowo-konserwatorskich i roztoczenie opieki nad grobami botaników spoczywających na cmentarzu Rakowickim. Poniżej przedstawiono krótkie uwagi o stanie zachowania na tym cmentarzu grobów przyrodników zasłużonych dla krakowskiego Ogrodu Botanicznego. Kolejność nazwisk przyjęto według lat działalności w Ogrodzie.

1. Alojzy Estreicher (1786—1852) — dyrektor Ogrodu Botanicznego w latach 1809—1843. Profesor historii naturalnej UJ, przyrodnik zasłużony dla rozwoju Ogrodu w pierwszej połowie XIX wieku.

Grobowiec rodzinny w dobrym stanie. Brak tablicy z imieniem Alojzego, jednakże informacje uzyskane w Zarządzie Cmentarza podają, że Alojzy Estreicher jest tu pochowany, a grobowiec ten był jego własnością. (Ba pld. 8 — dane dotyczące lokalizacji grobów, uzyskane z Zarządu Cmentarza Rakowickiego (ryc. 1)).

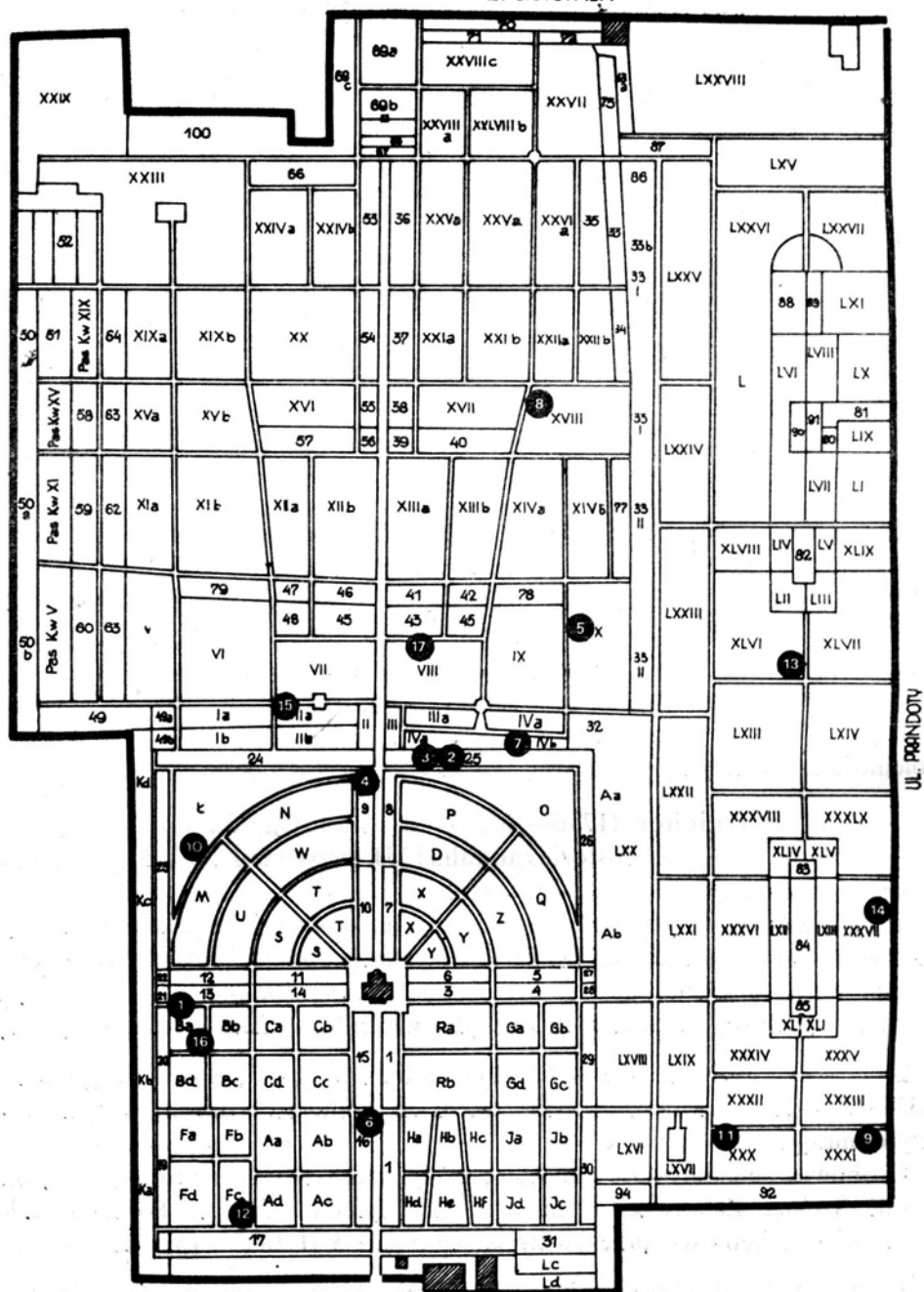
2. Teofil Żebrawski (1800—1887) — adiunkt Ogrodu Botanicznego w latach 1833—1834. Architekt o niezwykle szerokich zainteresowaniach, w tym również przyrodniczych.

Grobowiec rodzinny dość silnie zniszczony. Słabo czytelny napis na tablicy brzmi: „Teofil Szeluta Żebrawski dr fil. architekt, kapitan...Wojsk Polskich, członek Akademii Umiejętności, przeżywszy lat 86 zmarł 5 II 1887”. (pas 25 wsch.).

3. Ignacy Rafał Czerwiakowski (1808—1882) — adiunkt Ogrodu Botanicznego w latach 1834—1838, dyrektor w latach 1843—1868. Profesor botaniki UJ, autor podręczników akademickich, zasłużony dla rozwoju Ogrodu w drugiej połowie XIX wieku.

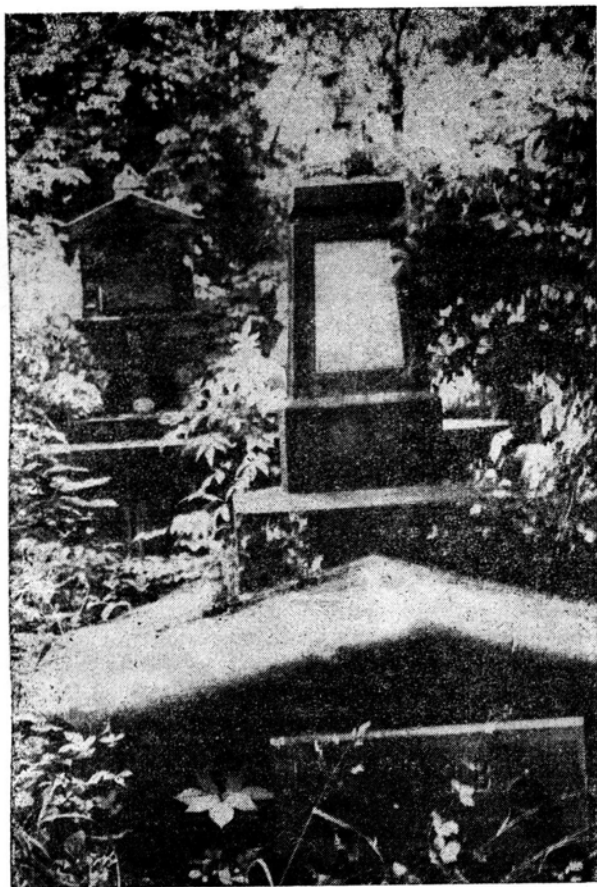
Grobowiec rodzinny (ryc. 2) bardzo zniszczony. Na szczycie zachował się jedynie

AL. 29 LISTOPADA

UL. RAKOWICKA

Ryc. 1. Lokalizacja grobów krakowskich botaników na planie starej części cmentarza Rakowickiego

Ryc. 2. Grobowiec Ignacego Rafała Czerwiakowskiego (fot. J. Wróbel)

uragment ozdobnego postumentu, pozbawiony krzyża lub figury, która była na nim fmieszczona. Tekst na tablicy jest następujący: „Profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wiceprezes Akademii Umiejętności, lekarz armii Wojsk Polskich 1830 roku. Panie świeć nad Jego Duszą”. Napis zniszczony, trudny do odczytania. (pas 25 wsch.).

4. Józef Warszawicz (1812—1866) — inspektor (główny ogrodnik) Ogrodu Botanicznego w latach 1854—1866. Podróżnik po Ameryce Południowej, światowej sławy zbieracz roślin, odkrywca wielu nowych gatunków (głównie z rodziny *Orchidaceae*).

Obelisk kamienny w kształcie wieży (ryc. 3), z krzyżem na szczycie. Ogólny stan grobowca dobry, zaznaczają się jednak drobne ubytki i erozja kamienia. Napis na obelisku brzmi: „Śp. Józef Rawicz Warszawicz, inspektor Ogrodu Botanicznego w Krakowie, ur. 1812 r. w Wilnie, żołnierz w r. 1831, następnie podróżnik po Ameryce. Wreszcie lat 13 pracując na ziemi ojczystej żywot swój nie małej sławy i pełen zasług około nauki zakończył 26. grudnia roku 1866”. (pas 9 zach.).

Ryc. 3. Grobowiec Józefa Warszawicza (fot. J. Wróbel).

5. Emil Godlewski senior (1847—1930) — adiunkt Ogrodu Botanicznego w latach 1871—1874, zastępca dyrektora w latach 1901 i 1911—1917. Docent fizjologii roślin UJ, profesor Studium Rolniczego UJ, wybitny botanik, twórca polskiej fizjologii roślin.

Grobowiec rodzinny w dobrym stanie (ryc. 4). Napis na tablicy następującej treści: „Dr Emil Godlewski sen. prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego. 30 VI 1847 — 11 XI 1930”. (X pld.).

6. Józef Rostafiński (1850—1928) — dyrektor Ogrodu Botanicznego w latach 1878—1910. Profesor botaniki UJ, wybitny systematyk roślin i historyk botaniki.

Nagrobek kamienny, dobrze zachowany. Napis na płycie nagrobkowej czytelny: „Józef Rostafiński dr filozofii, prof UJ, członek PAU, ur. 11. 8. 1850 zm. 4. 5. 1928”. (pas 16 ptn.).

Ryc. 4. Grobowiec rodzinny Emila Godlewskiego (fot. J. Wróbel)

7. Roman Gutwiński (1860—1932) — adiunkt Ogrodu Botanicznego w latach 1882—1885. Nauczyciel gimnazjalny, jeden z pierwszych polskich algologów.

Grób rodzinny kamienny, w dobrym stanie. Wyraźny napis na tablicy nagrobkowej brzmi: „Śp. Prof. Roman, Seweryna, Janina Gutwińscy”. (4 b zach. za gr. Krzywdzińskich).

8. Jan Śnieżek (1870—1924) — adiunkt Ogrodu Botanicznego w latach 1893—1895, później nauczyciel gimnazjalny.

Grób rodzinny, kamiennieo-ziemny w dość dobrym stanie. Czytelny napis na tablicy nagrobkowej brzmi: „Jan Śnieżek, przyrodnik — pedagog 1870—1924. Żył dla drugich”. (XVIII pld. 7).

9. Józef Piotr Brzeziński (1862—1939) — zastępca dyrektora Ogrodu Botanicznego w latach 1902—1910. Profesor ogrodnictwa Studium Rolniczego UJ, twórca naukowego ogrodnictwa w Polsce.

Grobowiec rodzinny, kamienny, dobrze zachowany. Napis na tablicy nagrobkowej wymagający odnowienia brzmi: „Piotr Józef Brzeziński ur. w Białogonie

22 lutego 1862 zm. 25 listopada 1939. Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prezes Krakowskiego Towarzystwa Ogrodniczego, odznaczony orderem Polonia Restituta i Medalem Niepodległości". (XXXI zach. 2).

10. Edward Janczewski (1846—1918) — zastępca dyrektora Ogródu Botanicznego w roku 1901. Profesor Zakładu Anatomii i Fizjologii Roślin UJ, wybitny botanik, anatom, morfolog i systematyk roślin.

Grobowiec rodzinny, dość silnie zniszczony. Dobrze zachowany napis brzmi: „Śp. Edward Janczewski profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek Akademii Umiejętności, ur. w r. 1846 na Żmudzi zm. 16 lipca 1918 w Krakowie. Pokój Jego Duszy”. (Ł płn. — wsch.).

11. Kazimierz Rouppert (1885—1963) — adiunkt Ogródu Botanicznego w 1912 roku. Profesor Wydziału Rolniczego UJ, mikolog, anatom i systematyk roślin.

Grobowiec rodzinny, kamienny, dobrze zachowany. Czytelny napis brzmi: „Dr Kazimierz Stefan Rouppert 1. 9. 1885 — 11. 7. 1963 Prof. UJ”. (XXX zach. 24).

12. Stanisław Kulczyński (1895—1975) — asystent Ogródu Botanicznego w latach 1919—1924. Profesor Uniwersytetów we Lwowie i Wrocławiu, systematyk i geograf roślin.

Grobowiec rodzinny, dobrze zachowany z napisem: „Prof. dr Stanisław Kulczyński, uczonec, budowniczy Polski Ludowej. 9. V. 1895 — 11. VII. 1975. Żył, tworzył i działał w Krakowie, Lwowie, Wrocławiu i Warszawie”. (Fc płn. 2).

13. Stefan Ziobrowski (1890—1969) — asystent Ogródu Botanicznego w latach 1928—1935, adiunkt Ogródu w latach 1945—1946. Profesor Wyższej Szkoły Rolniczej, kierownik Katedry Ogrodnictwa WSR w Krakowie.

Grobowiec rodzinny, kamienny, w bardzo dobrym stanie z napisem: „Grób rodziny Ziobrowskich”. (XLVI półn. 1.2).

14. Kazimierz Kostrakiewicz (1907—1975) — asystent Ogródu Botanicznego w latach 1950—1960. Docent UJ, organizator i kierownik Zakładu Botaniki WSP w Krakowie, systematyk roślin.

Grobowiec rodzinny w bardzo dobrym stanie. Dobrze zachowany napis brzmi: „Śp. Doc. dr Kazimierz Kostrakiewicz 6 II 1907—5 X 1975”. (XXXVII 8—14).

15. Bronisław Szafran (1897—1968) — asystent Ogródu Botanicznego w latach 1945—1965, dyrektor Ogródu w latach 1965—1967. Profesor UJ, kierownik pracowni briologicznej Instytutu Botaniki PAN, wybitny znawca mszaków.

Nagrobek kamiennie-ziemny, dobrze zachowany z napisem: „Prof. UJ dr Bronisław Szafran 30 V 1897—4 VII 1968”. (IIa pld. 1).

16. Władysław Szafer (1886—1970) — dyrektor Ogródu Botanicznego w latach 1918—1960. Profesor botaniki UJ, długoletni dyrektor Instytutu Botanicznego UJ i Instytutu Botaniki PAN w Krakowie. Jeden z najwybitniejszych botaników polskich.

Ryc. 5. Złożenie kwiatów na grobie Profesora Władysława Szafera w dziesiątą rocznicę śmierci (fot. L. Stuchlik)

Grób rodzinny, kamienny, w bardzo dobrym stanie ze słabo czytelnym napisem: „Władysław Szafer, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Botanik 1886—1970”. (Ba pfn. 6).

17. Bogumił Pawłowski (1898 — 1971) — dyrektor Ogrodu Botanicznego w latach 1960—1965. Profesor UJ, kierownik Katedry Systematyki i Geografii Roślin, dyrektor Instytutu Botaniki PAN, systematyk, geograf roślin i fitosocjolog, jeden z najwybitniejszych botaników polskich.

Grób rodzinny w bardzo dobrym stanie. Czytelny napis brzmi: „Śp. Bogumił Pawłowski, profesor UJ, członek rzeczywisty PAN, ur. 25. XI 1898 zginął tragicznie na Olimpie 27 VII 1971”. (VIII zach.).

Z tego krótkiego zestawienia wynika, że nie wszystkie groby zasłużonych botaników są w należyтым stanie, a część z nich jest całkowicie zaniedbana. Remontu i odnowienia napisów wymagają grobowce: Teofila Żebrowskiego, Ignacego Rafała Czerwiakowskiego, Józefa Warszawicza, Józefa Rostafińskiego, Józefa Piotra Brzezińskiego, Edwarda Janczewskiego, Kazimierza Rouperta. Ponadto opieką i dowodami pamięci powinny zostać otoczone wszystkie groby, szczególnie te całkowicie zapomniane. Dużą rolę może w tym odegrać Polskie Towarzystwo Botaniczne oraz osoby życzliwe pamięci krakowskich botaników. Przyjął się zwyczaj składania wiązanek kwiatów przez uczniów na grobach swoich Mistrzów w rocznice śmierci. Takie uroczyste złożenie kwiatów miało miejsce w dniu 16 listopada 1980 roku w dziesiątą rocznicę śmierci Profesora Władysława Szafera (ryc. 5).